PREPORUKA KOMISIJE (EU) 2024/613

od 18. prosinca 2023.

o nacrtu ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana Litve za razdoblje 2021. – 2030. i o dosljednosti mjera Litve s Unijinim ciljem klimatske neutralnosti i osiguravanjem napretka u prilagodbi

(Vjerodostojan je samo tekst na litavskom jeziku)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2018/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o upravljanju energetskom unijom i djelovanjem u području klime, izmjeni uredaba (EZ) br. 663/2009 i (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva 94/22/EZ, 98/70/EZ, 2009/31/EZ, 2009/73/EZ, 2010/31/EU, 2012/27/EU i 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća, direktiva Vijeća 2009/119/EZ i (EU) 2015/652 te stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 525/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ([1]), a posebno njezin članak 9. stavak 2. i članak 14. stavak 6.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/1119 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. lipnja 2021. o uspostavi okvira za postizanje klimatske neutralnosti i o izmjeni uredaba (EZ) br. 401/2009 i (EU) 2018/1999 ([2]), a posebno njezin članak 7. stavak 2.,

budući da:

Preporuke o nacrtu ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana Litve za razdoblje 2021. – 2030.

(1) Litva je dostavila svoj nacrt ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana 28. lipnja 2023.

(2) U članku 3. i Prilogu I. Uredbi (EU) 2018/1999 („Uredba o upravljanju”) utvrđeni su elementi koje treba uključiti u ažurirane integrirane nacionalne energetske i klimatske planove. U prosincu 2022. Komisija je donijela smjernice za države članice o postupku i opsegu pripremanja nacrta i finalnih ažuriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova ([3]). U smjernicama je utvrđena dobra praksa i navedene su implikacije nedavnih političkih, zakonodavnih i geopolitičkih kretanja u energetskoj i klimatskoj politici.

(3) U vezi s planom REPowerEU ([4]) i u okviru europskog semestra 2022. i 2023. Komisija je u prvi plan stavila potrebe država članica za reformama energetske i klimatske politike i ulaganjima u povećanje energetske sigurnosti i priuštivosti ubrzavanjem zelene i pravedne tranzicije. To je uvršteno u izvješća za Litvu za 2022. i 2023. ([5]) i preporuke Vijeća za Litvu ([6]). Države članice trebale bi prilikom izrade finalnih ažuriranih integriranih nacionalnih energetskih i klimatskih planova uzeti u obzir zadnje preporuke za svoju zemlju.

([1]) SL L 328, 21.12.2018., str. 1.
([2]) SL L 243, 9.7.2021., str. 1.
([3]) Obavijest Komisije o smjernicama državama članicama za ažuriranje nacionalnih energetskih i klimatskih planova za razdoblje 2021.–2030. (SL C 495, 29.12.2022., str. 24.).
([4]) COM(2022) 230 final.
([5]) SWD(2022) 617 final, SWD(2023) 615 final.
([6]) Preporuka (2022/C 617) za preporuku Vijeća; Preporuka (2023/C 615 final) za preporuku Vijeća.

(4) Komisijine preporuke u vezi s provedbom nacionalnih ciljeva na temelju Uredbe o raspodjeli tereta ([7]) zasnivaju se na vjerojatnosti da će države članice ispuniti ciljeve za 2030., uzimajući u obzir pravila za upotrebu fleksibilnih mogućnosti u okviru te uredbe.

(5) Cilj je Komisijinih preporuka o hvatanju, korištenju i skladištenju ugljika steći pregled nad predviđenim uvođenjem tih tehnologija na nacionalnoj razini, uključujući informacije o godišnjim količinama CO_2 koje se namjeravaju uhvatiti do 2030., podijeljeno po izvoru uhvaćenog CO_2 iz postrojenja obuhvaćenih Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ([8]) ili iz drugih izvora kao što su biogeni izvori ili izravno hvatanje iz zraka, o planiranoj infrastrukturi za transport CO_2 i o potencijalnim domaćim kapacitetima za skladištenje CO_2 i volumenima utiskivanja CO_2 za koje se planira da će biti dostupni 2030.

(6) Svrha je Komisijinih preporuka o provedbi Uredbe (EU) 2018/841 Europskog parlamenta i Vijeća ([9]) o korištenju zemljišta, prenamjeni zemljišta i šumarstvu („Uredba o LULUCF-u”) zajamčiti poštovanje pravila o neutralnoj ili pozitivnoj bilanci u dotičnoj državi članici u razdoblju 2021. – 2025. (prvo razdoblje) i ostvarenje cilja za razdoblje 2026. – 2030. (drugo razdoblje), uzimajući u obzir pravila za upotrebu fleksibilnih mogućnosti utvrđena u toj uredbi. U Komisijinim preporukama uzima se u obzir i da se svaki višak emisija na temelju Uredbe o LULUCF-u u prvom razdoblju automatski prenosi u kvotu na temelju Uredbe o raspodjeli tereta.

(7) Kako bi prilagodba klimatskim promjenama na odgovarajući način doprinijela ostvarenju energetskih ciljeva i ciljeva ublažavanja klimatskih promjena, nužno je utvrditi potencijalne klimatske nepogode i analizirati klimatske osjetljivosti i rizike koji mogu utjecati na relevantna područja, populacije i sektore. U Komisijinim preporukama za prilagodbu uzet je u obzir opseg u kojem je Litva u svoj ažurirani nacionalni energetski i klimatski plan uključila ciljeve prilagodbe koji se odnose na klimatske rizike, a koji bi mogli spriječiti da Litva ostvari opće i specifične ciljeve energetske unije. Bez posebnih politika i mjera za prilagodbu, planiranih i provedenih, ugroženo je ostvarenje ciljeva u dimenzijama energetske unije. Upravljanje vodama u promjenjivim klimatskim uvjetima zahtijeva posebnu pozornost zbog rizika od prekida opskrbe električnom energijom jer poplave, vrućine i suša utječu na proizvodnju energije.

(8) Komisijine preporuke za ciljeve u pogledu energije iz obnovljivih izvora temelje se na formuli utvrđenoj u Prilogu II. Uredbi (EU) 2018/1999, koja se temelji na objektivnim kriterijima, i na glavnim politikama i mjerama koje nedostaju u litavskom nacrtu ažuriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana kako bi se omogućilo pravodobno i troškovno učinkovito ostvarenje doprinosa Litve obvezujućem cilju Unije da se 2030. najmanje 42,5 % energije dobiva iz obnovljivih izvora, uz zajedničku obvezu da se taj cilj poveća na 45 % u skladu s Direktivom (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća ([10]) o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora. Komisijine preporuke temelje se i na doprinosu Litve specifičnim ciljevima iz članaka 15.a, 22.a, 23., 24. i 25. te direktive i

([7]) Uredba (EU) 2018/842 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova u državama članicama od 2021. do 2030. kojim se doprinosi mjerama u području klime za ispunjenje obveza u okviru Pariškog sporazuma i izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013 (SL L 156, 19.6.2018., str. 26.), kako je izmijenjena Uredbom (EU) 2023/857 od 19. travnja 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2018/842 o obvezujućem godišnjem smanjenju emisija stakleničkih plinova u državama članicama od 2021. do 2030. kojim se doprinosi mjerama u području klime za ispunjenje obveza u okviru Pariškog sporazuma i o izmjeni Uredbe (EU) 2018/1999 (SL L 111, 26.4.2023., str. 1.).

([8]) Direktiva 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. listopada 2003. o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova unutar Zajednice i o izmjeni Direktive Vijeća 96/61/EZ (SL L 275, 25.10.2003., str. 32.).

([9]) Uredba (EU) 2018/841 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o uključivanju emisija i uklanjanja stakleničkih plinova iz korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva u okvir za klimatsku i energetsku politiku do 2030. te o izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013 i Odluke br. 529/2013/EU (SL L 156, 19.6.2018., str. 1.), kako je izmijenjena Uredbom (EU) 2023/839 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. travnja 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2018/841 u pogledu područja primjene, pojednostavnjenja pravila o izvješćivanju i usklađenosti i utvrđivanja ciljeva država članica za 2030. i Uredbe (EU) 2018/1999 u pogledu poboljšanja praćenja, izvješćivanja, praćenja napretka i preispitivanja (SL L 107, 21.4.2023., str. 1.).

([10]) Direktiva (EU) 2018/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora (SL L 328, 21.12.2018., str. 82.), kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2023/2413 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. listopada 2023. o izmjeni Direktive (EU) 2018/2001, Uredbe (EU) 2018/1999 i Direktive 98/70/EZ u pogledu promicanja energije iz obnovljivih izvora te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća (EU) 2015/652 (SL L, 2023/2413, 31.10.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj).

povezanim politikama i mjerama za njezino brzo prenošenje i provedbu. U preporukama je uzeta u obzir važnost sveobuhvatnog dugoročnog planiranja za uvođenje energije iz obnovljivih izvora, posebno vjetra, kako bi se povećala vidljivost europskog proizvodnog sektora i mrežnih operatora u skladu s europskim paketom za energiju vjetra ([11]).

(9) Komisijine preporuke za nacionalne doprinose energetskoj učinkovitosti temelje se na članku 4. Direktive (EU) 2023/1791 o energetskoj učinkovitosti ([12]) te na formuli iz Priloga I. toj direktivi i povezanim politikama i mjerama za njezinu provedbu.

(10) U preporukama Komisije posebna pozornost posvećena je općim i specifičnim ciljevima, doprinosima te povezanim politikama i mjerama za provedbu plana REPowerEU kako bi se brzo prekinula ovisnost o ruskim fosilnim gorivima. Uzeta su u obzir iskustva stečena provedbom paketa „Štednja plina za sigurnu zimu" ([13]). U preporukama se ističe važnost postizanja veće otpornosti energetskog sustava s obzirom na obveze koje proizlaze iz Uredbe (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća ([14]) o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i Uredbe (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća ([15]) o sigurnosti opskrbe plinom te u skladu s Preporukom Komisije o skladištenju energije ([16]).

(11) U Komisijinim preporukama uzeta je obzir potreba da se ubrza integracija unutarnjeg energetskog tržišta kako bi se ojačala uloga fleksibilnosti te položaj i zaštita potrošača. U preporukama Komisije istaknuta je i važnost procjenjivanja broja kućanstava pogođenih energetskim siromaštvom u skladu sa zahtjevima članka 3. Uredbe (EU) 2018/1999 i Preporuke Komisije (EU) 2023/2407 ([17]).

(12) U Komisijinim preporukama naglašava se važnost osiguravanja dovoljnih ulaganja u istraživanja i inovacije u području čiste energije kako bi se povećali kapaciteti za razvoj i proizvodnju, uključujući odgovarajuće politike i mjere za energetski intenzivne industrije i druga poduzeća i važnost potrebe za usavršavanjem radne snage za rad u industriji s nultim neto emisijama kako bi se izgradilo stabilno, konkurentno i čisto gospodarstvo Unije.

(13) Komisijine preporuke temelje se na obvezama preuzetima u okviru Pariškog sporazuma radi postupnog ukidanja upotrebe fosilnih goriva te na važnosti postupnog ukidanja subvencija za fosilna goriva.

(14) Komisijina preporuka u vezi s potrebama ulaganja temelji se na procjeni daje li nacrt ažuriranog plana opći pregled potreba ulaganja radi ostvarenja općih i specifičnih ciljeva te doprinosa svim dimenzijama energetske unije, navode li se izvori financiranja s razlikom između privatnih i javnih izvora, navode li se ulaganja u skladu s planom Litve za oporavak i otpornost, teritorijalnim planom Litve za pravednu tranziciju i preporukama za pojedine zemlje izdanima u okviru europskog semestra za 2022. i 2023. te uključuje li pouzdanu makroekonomsku procjenu planiranih politika i mjera. Nacionalni energetski i klimatski plan trebao bi zajamčiti transparentnost i predvidljivost nacionalnih politika i mjera kako bi se poduprla sigurnost ulaganja.

([11]) Komunikacija o europskom akcijskom planu za energiju vjetra, COM(2023) 669 final, 24.10.2023. i Komunikacija o ostvarivanju ambicija EU-a za energiju iz obnovljivih izvora na moru, COM(2023) 668 final.

([12]) Direktiva (EU) 2023/1791 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. rujna 2023. o energetskoj učinkovitosti i izmjeni Uredbe (EU) 2023/955 (SL L 231, 20.9.2023., str. 1.).

([13]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, „Štednja plina za sigurnu zimu", COM(2022) 360 final.

([14]) Uredba (EU) 2019/941 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o pripravnosti na rizike u sektoru električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2005/89/EZ (SL L 158, 14.6.2019., str. 1.).

([15]) Uredba (EU) 2017/1938 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2017. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe plinom i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 994/2010 (SL L 280, 28.10.2017., str. 1.).

([16]) Preporuka Komisije od 14. ožujka 2023. o skladištenju energije – temelj dekarboniziranog i zaštićenog energetskog sustava EU-a (SL C 103, 20.3.2023., str. 1.).

([17]) Preporuka Komisije (EU) 2023/2407 od 20. listopada 2023. o energetskom siromaštvu (SL L 2023/2407, 23.10.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2023/2407/oj).

(15) U Komisijinim preporukama ističe se velika važnost šireg regionalnog savjetovanja i osiguravanja ranog i uključivog savjetovanja o planu, uključujući djelotvorno javno sudjelovanje uz dovoljno informacija i dovoljno dug vremenski okvir, u skladu s Aarhuškom konvencijom ([18]).

(16) U Komisijinim preporukama o pravednoj tranziciji uzeta je u obzir procjena jesu li u litavskom planu dovoljno detaljno navedeni relevantni socijalni učinci klimatske i energetske tranzicije i njezini učinci na zapošljavanje i vještine te odgovarajuće popratne politike i mjere za promicanje pravedne tranzicije uz istodobno promicanje ljudskih prava i rodne ravnopravnosti.

(17) Komisijine preporuke Litvi temelje se na procjeni nacrta ažuriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana ([19]), koja se objavljuje uz ovu Preporuku.

(18) Litva bi trebala uzeti u obzir ove preporuke pri izradi finalnog ažuriranog integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana koji treba dostaviti do 30. lipnja 2024.

Preporuke o dosljednosti s Unijinim ciljem klimatske neutralnosti i osiguravanjem napretka u prilagodbi

(19) Na temelju Uredbe (EU) 2021/1119 („Europski zakon o klimi”) Komisija treba ocjenjivati dosljednost nacionalnih mjera s ciljem klimatske neutralnosti i osiguravanjem napretka u prilagodbi. Komisija je ocijenila dosljednost mjera Litve s tim ciljevima ([20]). Preporuke u nastavku temelje se na toj ocjeni. Litva bi trebala uzeti u obzir ove preporuke i provesti ih u skladu s Europskim zakonom o klimi.

(20) Za financiranje prilagodbe mogu se mobilizirati razni EU-ovi instrumenti financiranja. Klimatska otpornost trebala bi biti glavni element nacionalnih planova u okviru relevantnih fondova EU-a. Utrošena sredstva ne bi smjela ugroziti prilagodbu, tj. povećati osjetljivosti na štetu korisnika ili drugih strana.

(21) Na lokalnoj razini postoje kompetencije koje mogu utjecati na klimatsku otpornost u širem smislu. Priprema i provedba podnacionalnih politika za prilagodbu od velike su važnosti.

(22) Prirodna rješenja djelotvorna su i troškovno učinkovita opcija prilagodbe i ublažavanja ako se njihovo uvođenje potiče strateškim okvirima, politikama i financiranjem. Mogu se provesti zasebno ili integrirati u druge mjere prilagodbe i ublažavanja te kombinirati s tehnološkim rješenjima ili rješenjima koja se temelje na infrastrukturi. Pri provedbi se trebaju uzeti u obzir složenost sustava i predviđeni učinci klimatskih promjena, lokalni kontekst, povezani interesi i vrijednosti te socioekonomski uvjeti,

PREPORUČUJE DA LITVA PODUZME MJERE ČIJI JE CILJ:

U VEZI S NACRTOM AŽURIRANOG NACIONALNOG ENERGETSKOG I KLIMATSKOG PLANA NA TEMELJU UREDBE (EU) 2018/1999

1. Utvrditi dodatne troškovno učinkovite politike i mjere kako bi se smanjila razlika od 0,1 postotnog boda i ispunio nacionalni cilj u vezi sa stakleničkim plinovima od −21 % u 2030. u usporedbi s razinama iz 2005. na temelju Uredbe o raspodjeli tereta te prema potrebi navesti kako će se fleksibilne mogućnosti dostupne u okviru Uredbe o raspodjeli tereta iskoristiti za osiguravanje usklađenosti. Dopuniti informacije o politikama i mjerama i jasno navesti njihov opseg, vremenski okvir i, ako je moguće, očekivani učinak smanjenja stakleničkih plinova, među ostalim za mjere u Unijinim programima financiranja kao što je zajednička poljoprivredna politika.

([18]) Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša od 25. lipnja 1998. („Aarhuška konvencija”).

([19]) SWD(2023) 918.

([20]) Izvješće o djelovanju EU-a u području klime 2023., COM(2023) 653 final, i Radni dokument službi Komisije „Ocjena napretka u prilagodbi klimatskim promjenama pojedinačnih država članica u skladu s Europskim zakonom o klimi”, SWD(2023) 932.

2. Utvrditi količinu emisija CO_2 koje bi se mogle uhvatiti na godišnjoj razini do 2030., uključujući njihov izvor. Navesti informacije o tome kako će se uhvaćeni CO_2 transportirati. Utvrditi ukupan kapacitet za skladištenje CO_2 i volumene utiskivanja CO_2 dostupne do 2030.

3. Uključiti dodatne mjere u sektoru LULUCF-a, uz navođenje vremenskog okvira i opsega i kvantifikaciju očekivanog učinka u smislu količine uklonjenog stakleničkog plina koja je u skladu s ciljem neto uklanjanja za 2030. od −310 $MtCO_2eq$ i ciljem za Litvu od −661 $ktCO_2eq$ definiranim u Uredbi (EU) 2018/841. Navesti jasne informacije o tome kako se javna sredstva (sredstva Unije, uključujući zajedničku poljoprivrednu politiku, i državne potpore) te privatno financiranje putem programa sekvestracije ugljika dosljedno i djelotvorno upotrebljavaju za ispunjavanje nacionalnog cilja neto uklanjanja. Navesti informacije o statusu i napretku koji treba ostvariti u poboljšanju viših razina/geografski eksplicitnih skupova podataka za praćenje, izvješćivanje i verifikaciju, u skladu s dijelom 3. Priloga V. Uredbi (EU) 2018/1999.

4. Navesti dodatnu analizu relevantnih klimatskih osjetljivosti i rizika s obzirom na postizanje nacionalnih općih i specifičnih ciljeva i doprinosa te politike i mjere u svim dimenzijama energetske unije. Bolje opisati i kvantificirati vezu sa specifičnim ciljevima i politikama energetske unije koje bi politike i mjere prilagodbe trebale podupirati. Dovoljno detaljno utvrditi dodatne politike i mjere prilagodbe kojima će se poduprijeti ispunjavanje općih i specifičnih ciljeva te doprinosa Litve u okviru energetske unije.

5. Navesti procijenjene putanje i dugoročni plan za uvođenje tehnologija u području energije iz obnovljivih izvora u sljedećih 10 godina, s perspektivom do 2040. Uključiti okvirni cilj za tehnologije u području energije iz obnovljivih izvora do 2030. u skladu s Direktivom (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena. Uključiti specifične ciljeve za doprinos okvirnim podciljevima u području zgrada i industrije za 2030. Potvrditi da projekcije uključene u plan predstavljaju obvezujući cilj u području grijanja i hlađenja za razdoblje 2021. – 2025. i 2026. – 2030. Navesti koji cilj Litva namjerava postići u prometnom sektoru obvezom za opskrbljivače gorivom, među ostalim putem podcilja za napredna biogoriva i obnovljiva goriva nebiološkog podrijetla, pri čemu treba osigurati da se poštuje minimalna razina obnovljivih goriva nebiološkog podrijetla za 2030. Potvrditi obvezujuću razinu za obnovljiva goriva nebiološkog podrijetla u industriji 2030.

6. Uključiti detaljne i kvantificirane politike i mjere tako da se omogući pravodobno i troškovno učinkovito ostvarenje nacionalnog doprinosa obvezujućem cilju Unije u pogledu obnovljive energije od najmanje 42,5 % u 2030., uz zajedničku obvezu da se taj cilj poveća na 45 %. Konkretno opisati za koje tehnologije u području energije iz obnovljivih izvora planira odrediti područja za ubrzano uvođenje energije iz obnovljivih izvora s bržim i jednostavnijim postupcima. Opisati daljnje mjere za osiguravanje poticajnog okvira za povećavanje integracije elektroenergetskih mreža i mreža za grijanje i hlađenje. Opisati kako će se oblikovati obveza opskrbljivača gorivom u sektoru prometa i uključiti usporedive mjere za promicanje vodika u industriji te pripremiti EU za trgovinu čistim vodikom.

7. Uključiti projekcije potražnje i opskrbe bioenergijom prema sektoru i navesti podatke o uvozu i izvoru šumske biomase koja se upotrebljava za energiju. Uključiti procjenu domaće zalihe šumske biomase za energetske potrebe u razdoblju 2021. – 2030. u skladu s ojačanim kriterijima održivosti iz članka 29. Direktive (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena, i procjenu usklađenosti predviđene upotrebe šumske biomase za proizvodnju energije s litavskim obvezama na temelju revidirane Uredbe o LULUCF-u, posebno za razdoblje 2026. – 2030., te nacionalne mjere i politike za osiguravanje te usklađenosti. Uključiti dodatne mjere za promicanje održive proizvodnje biometana, s obzirom na potencijal i proizvodnju održivog bioplina/biometana u Litvi, profil potrošnje prirodnog plina i postojeću infrastrukturu, upotrebu kao digestata i primjene biogenog CO_2.

8. U mjeri u kojoj je to moguće navesti očekivani vremenski okvir koraka koji bi doveli do donošenja zakonodavnih i nezakonodavnih politika i mjera za prenošenje i provedbu odredbi Direktive (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena, posebno za mjere u prethodnim točkama.

9. Utvrditi cjelokupne politike i mjere za postizanje nacionalnog doprinosa energetskoj učinkovitosti, a posebno pojedinosti o ulozi nacionalnog fonda za energetsku učinkovitost, kako je definirano u članku 30. Direktive (EU) 2023/1791, u ostvarenju nacionalnih doprinosa cilju EU-a u području energetske učinkovitosti, uključujući upotrebu financijskih instrumenata u fondu.

10. Uključiti ažuriranu razinu ambicije da se osigura visoko energetski učinkovit i dekarboniziran nacionalni fond zgrada i postojeće zgrade pretvore u zgrade s nultim emisijama do 2050. Uključiti međuetape za 2030. i 2040. i usporedbu tih etapa s najnovijom dugoročnom strategijom obnove. Zajamčiti dosljednost očekivanog povećanja potrošnje konačne energije u kućanstvima i procijenjene uštede energije za zgrade u planu.

11. Ojačati otpornost energetskog sustava, posebno određivanjem cilja za skladištenje energije. Dodatno objasniti kako Litva namjerava nastaviti poticati smanjenje potražnje za plinom do 2030. Ocijeniti primjerenost naftne infrastrukture (rafinerije, zalihe nafte) s obzirom na očekivani pad potražnje za naftom i orijentaciju na alternative s manje ugljika.

12. Navesti jasne opće i specifične ciljeve za upravljanje potrošnjom kako bi se poboljšala fleksibilnost sustava s obzirom na potrebe za fleksibilnošću. Opisati posebne mjere za olakšavanje integracije u energetski sustav u vezi s člankom 20.a Direktive (EU) 2018/2001, kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2023/2413. Navesti kako Litva planira razviti konkurentnija maloprodajna tržišta i ojačati položaj potrošača na maloprodajnom tržištu.

13. Ažurirati procjenu stanja u pogledu energetskog siromaštva i ciljeve za njegovo smanjenje koji se zahtijevaju na temelju Uredbe (EU) 2018/1999, uzimajući u obzir Preporuku (EU) 2023/2407.

14. Dodatno objasniti nacionalne ciljeve u području istraživanja, inovacija i konkurentnosti za uvođenje čistih tehnologija te utvrditi putanju za 2030. i 2050. kako bi se poduprla dekarbonizacija industrije i prelazak poduzeća na kružno gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Donijeti politike i mjere za promicanje razvoja projekata s ciljem postizanja nulte neto stope emisija uključujući one relevantne za energetski intenzivne industrije. Opisati predvidljiv i pojednostavnjen regulatorni okvir za postupke izdavanja dozvola i kako će se prema potrebi pojednostavniti pristup nacionalnom financiranju. Navesti detaljne politike i mjere za razvoj vještina povezanih s čistom energijom i olakšavanje otvorene trgovine za otporne i održive lance opskrbe komponentama i opremom s nultom neto stopom emisija.

15. Navesti reforme i mjere za mobilizaciju privatnih ulaganja potrebnih za ostvarenje energetskih i klimatskih ciljeva. Poboljšati i proširiti analizu potreba za ulaganjem kako bi se uključio sveobuhvatan i dosljedan pregled potreba za javnim i privatnim ulaganjima ukupno i po sektoru. Dopuniti pristup „odozgo prema dolje” na razini cijelog gospodarstva procjenom pristupa „odozdo prema gore” na razini projekata. Uključiti raščlambu ukupnih potreba za ulaganjima s dodatnim informacijama o nacionalnim, regionalnim i Unijinim izvorima financiranja te privatnim izvorima financiranja koji će se mobilizirati. Dodati kratak opis vrste programa financijske potpore koji je odabran za provedbu politika i mjera koje se financiraju iz javnog proračuna i upotrebe mješovitih financijskih instrumenata u kojima se iskorištavaju bespovratna sredstva, zajmovi, tehnička pomoć i javna jamstva, uključujući ulogu nacionalnih razvojnih banaka u pojedinim programima i/ili o tome kako se mobilizira privatno financiranje. Razmotriti i troškovno učinkovitu provedbu prijenosa drugim državama članicama na temelju Uredbe o raspodjeli tereta kao izvor financiranja. Navesti detaljnu procjenu makroekonomskog učinka planiranih politika i mjera.

16. Opisati kako su politike i mjere uključene u ažurirani plan dosljedne s litavskim planom za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU.

17. Detaljnije objasniti kako i dokad Litva namjerava postupno ukinuti preostale subvencije za fosilna goriva.

18. Navesti detaljne informacije o socijalnim posljedicama i posljedicama na zapošljavanje i vještine ili drugim distribucijskim učincima klimatske i energetske tranzicije i o planiranim ciljevima, politikama i mjerama za podupiranje pravedne tranzicije. Navesti oblik potpore, učinak inicijativa, ciljne skupine i predviđene resurse, uzimajući u obzir Preporuku Vijeća o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti ([21]). Uključiti, koliko je to moguće, više elemenata koji bi bili odgovarajuća analitička baza za pripremu budućeg socijalnog plana za klimatsku politiku, u skladu s Uredbom (EU) 2023/955 Europskog parlamenta i Vijeća ([22]), uključujući informacije o tome kako procijeniti izazove i socijalne učinke na najranjivije sudionike u sustavu za trgovanje emisijama iz izgaranja goriva u sektoru zgrada, prometnom sektoru i drugim sektorima i na temelju kojih bi se utvrdili potencijalni korisnici i relevantni okvir politike. Objasniti kako će okvir politike utvrđen u nacionalnom energetskom i klimatskom planu doprinijeti pripremi litavskog socijalnog plana za klimatsku politiku i kako će se zajamčiti dosljednost između ta dva plana.

19. Proširiti postojeću dobru regionalnu suradnju sa susjednim državama članicama u regiji Baltičkog mora i u skupini na visokoj razini u okviru plana međusobnog povezivanja baltičkog energetskog tržišta, među ostalim u vezi s obnovljivim izvorima energije, energetskom učinkovitošću i unutarnjim tržištem, uzimajući u obzir zajedničke izazove i ciljeve. Dalje raditi na potpisivanju preostalih potrebnih bilateralnih sporazuma o solidarnosti za sigurnost opskrbe plinom sa susjednim zemljama (Poljskom).

U VEZI S DOSLJEDNOŠĆU NACIONALNIH MJERA S CILJEM KLIMATSKE NEUTRALNOSTI I OSIGURAVANJEM NAPRETKA U PRILAGODBI NA TEMELJU UREDBE (EU) 2021/1119

1. Staviti pitanja klimatske otpornosti u prvi plan kad je riječ o iskorištavanju potpore iz Unijinih programa financiranja, kao što su zajednička poljoprivredna politika, financiranje kohezijske politike i drugi relevantni fondovi Unije. Unijina financijska sredstva trebalo bi utrošiti tako da povećaju klimatsku otpornost, ali ne i osjetljivost (tj. da ne nanesu bitnu štetu prilagodbi).

2. Uspostaviti mehanizme kojima će se zajamčiti da se pripreme podnacionalne politike koje će se zatim redovito preispitivati i ažurirati.

3. Promicati prirodna rješenja i prilagodbu po sustavima u nacionalnim strategijama, politikama i planovima te osiguravati ulaganja za njihovo uvođenje.

Sastavljeno u Bruxellesu 18. prosinca 2023.

Za Komisiju
Kadri SIMSON
Članica Komisije

([21]) Preporuka Vijeća od 16. lipnja 2022. o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti (SL C 243, 27.6.2022., str. 35.).

([22]) Uredba (EU) 2023/955 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o uspostavi Socijalnog fonda za klimatsku politiku i o izmjeni Uredbe (EU) 2021/1060 (SL L 130, 16.5.2023., str. 1.).